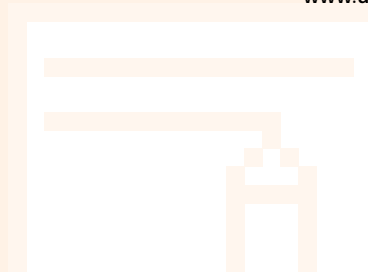

Digit·HVM. Revista Digital d'Humanitats
Maig de 2004 ISSN: 1575-2275 Núm. 6
www.uoc.edu/digithum

Crònica

Dossier *Les professions de les Humanitats
en la societat del coneixement*

Les Humanitats en el segle XXI. Crònica de la taula rodona

[http://www.uoc.edu/humfil/articles/cat/taula-rodonaA0304/
taula-rodonaA0304.pdf](http://www.uoc.edu/humfil/articles/cat/taula-rodonaA0304/taula-rodonaA0304.pdf)

Miquel Bou Planas
Marisa Casillas Allés
Maragda Royo i Meya

Crònica

Dossier *Les professions de les Humanitats en la societat del coneixement*

Les Humanitats en el segle XXI. Crònica de la taula rodona*

<http://www.uoc.edu/humfil/articles/cat/taula-rodonaA0304/taula-rodonaA0304.pdf>

Miquel Bou Planas (mboup@uoc.edu)

Marisa Casillas Allés (mcasillas@uoc.edu)

Maragda Royo i Meya (eroyo@uoc.edu)

Resum

La I Jornada sobre les Professions de les Humanitats en la Societat del Coneixement, organitzada pels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC, que va tenir lloc el passat 1 d'octubre de 2003, va constar de tres taules rodones: «Les Humanitats en el segle XXI», «Expectatives i sortides professionals dels llicenciats i llicenciades» i «Les Humanitats visives des del món laboral i professional». En aquest document, elaborat per estudiants de la titulació d'Humanitats de la UOC, es recullen en forma de crònica els aspectes que els autors han considerat més rellevants de les aportacions dels ponents de la primera de les taules rodones (Joan Campàs, professor d'Humanitats de la UOC, Josep Maria Terricabras, professor de Filosofia de la Universitat de Girona, i Artur Serra, investigador de la Universitat Politècnica de Catalunya) i del posterior col·loqui.

Paraules clau

Humanitats, societat del coneixement, Internet, sortides professionals

La I Jornada sobre les Professions de les Humanitats en la Societat del Coneixement, organitzada pels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC, va constar de tres taules rodones, la primera de les quals, titulada «Les Humanitats en el segle XXI», va ser presentada per la professora Elisenda Ardèvol (UOC), que també hi va fer de moderadora. Com a ponents hi van participar els professors **Joan Campàs**, dels Estudis d'Humanitats de la UOC, **Josep Maria Terricabras**, catedràtic de Filosofia, director de la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani de la Universitat de Girona i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, i **Artur Serra**, del Departament d'Arquitectura de Computadors de la Universitat Politècnica de Catalunya.

El primer ponent que hi va intervenir fou el professor **Joan Campàs**, el qual va fer una introducció basada en l'anàlisi de dos textos. El primer, pertanyent a la revista *Idees*¹ –que havia publicat a la primavera de 2003 un dossier dedicat a *Les Humanitats en temps d'Internet*–, conclouia que les Humanitats viuen avui una crisi agònica. El professor Campàs va reflexionar sobre si el paper dels humanistes ha de continuar el mateix discurs que qualificava d'antic, i que justificaria, aleshores sí, l'agonia. El segon text –*Manifest de l'humanista del segle XXI*– apareix a la pàgina web de la llicenciatura d'Humanitats de la UAB.² S'hi equipara l'humanista del segle XXI amb els humanistes del Renaixement, per la visió transversal i, sobretot, pel seu vessant d'humanisme cívic, compromès,

* Aquest text forma part del dossier elaborat a partir de la I Jornada sobre les Professions de les Humanitats en la Societat del Coneixement, organitzada pels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC, que va tenir lloc a Barcelona l'1 d'octubre de 2003. Els autors d'aquesta crònica són estudiants d'Humanitats de la UOC.

1. *Idees. Revista de Temes Contemporanis*. Núm. 17 (gener-març 2003), pàg. 75-121.

2. Vegeu URL: <seneca.uab.es/humanitats/codi/manifest.html>.

que participa en la política per a ser útil a la seva comunitat; el mitjà de què hom disposava aleshores era el text escrit i imprès, ara és Internet, per la qual cosa l'humanista ha de ser avui dia un intèrpret, i no un acumulador de coneixements.

Un cop comentats aquests textos, el professor Campàs va prendre en consideració tres aspectes importants que han de caracteritzar, segons el seu parer, el paper de les noves Humanitats:

- el paradigma de la complexitat
- la revolució digital
- la mundialització

El paradigma de la complexitat

En el passat, el món estava basat en el principi de l'ordre, lineal i sistemàtic, regit per regles –eficax, atesos els grans avenços–, i tot allò que contravingués a aquest ordre era rebutjat. És a partir del segle XIX, amb el segon principi de la termodinàmica, que es va introduir la irreversibilitat en Física com a principi de desordre creixent. Així, el paradigma de la complexitat va començar a arrel·lar. «Per què, si som diferents –afirma Campàs–, tothom ha de saber el mateix, en el mateix moment i de la mateixa manera? (...) Es tracta de ser multiversàtil».

La revolució digital

Campàs va fer referència a la transició de la cultura basada en el text escrit a la cultura digital, l'hipertext. Va relacionar el llibre amb l'ascensió del capitalisme, i l'hipertext amb la societat del coneixement. A més, va esmentar estudis sobre això i va continuar afirmant que són precisament les tecnologies les que diferencien l'home de l'animal i alliberen el pensament; alhora, es va preguntar si aquest nou suport digital implicava un canvi en les formes de pensament, per la mateixa versatilitat del mitjà.

Els enllaços hipertextuals també modifiquen la nostra relació amb el text, perquè comporten la interacció en lloc de la passivitat, ens fan actors en comptes d'espectadors.

La mundialització

De la història més recent es dedueix que no hi ha res lineal, que tot és ambivalent i que es produeix una contradicció i desavinença entre les polítiques nacionals i l'economia de mercat, que el poder no es troba en les classes polítiques sinó en els imperis financers. Precisament per aquesta característica, la mundialització és contradictòria i conflictiva, encara que tendeix a la uniformització. No es pot perdre de vista que les necessitats humanes no són només tècniques i socials, sinó també afectives i emocionals.

L'humanista hi té un paper important, contràriament a una columna jònica i ornamental.

El professor Campàs va concloure que l'humanista del segle XXI ha de ser...

- expert en la complexitat,
- especialista en la cibercultura,
- estrateg de la mundialització.

Un moment de la intervenció del professor Josep M. Terricabras (UdG), al costat de Joan Campàs i Elisenda Ardèvol (UOC).

El següent ponent, **Josep Maria Terricabras**, va començar la seva intervenció amb el que va qualificar de «drama de la història de la cultura», el qual no és altra cosa que la separació de les Ciències i les Humanitats. Va establir tres categories:

- les divinitats,
- les humanitats,
- les animalades.

Les activitats de l'ésser humà no són ni divines ni animals, i si s'ha de parlar de crisi de les Humanitats, d'aquesta ja en parlava Ciceró.

Terricabras va defensar que el primer pas per a les Humanitats és introduir en la carrera l'estudi de llengües, un any, dos..., ja que el no-domini del llenguatge significa no dominar les estructures mentals.

Des del seu punt de vista és rigorosament fals que les Humanitats hagin entrat en crisi, que estiguin en camí de descomposició i que provoquin rebuig social, tal com s'anuncia; avui dia són l'àmbit d'estudis universitaris més sol·licitat i, alhora, on s'exigeixen les qualificacions més altes per a poder accedir-hi: Comunicació Audiovisual, Turisme, Relacions Públiques, Periodisme, etc., si bé és cert que les carreres «tradicionals» de Lletres tenen cada vegada menys alumnes.

Que les Humanitats estiguin en crisi no deixa de ser un mite i, com tots els mites, ja no serveix que ens preguntem si és veritable o fals, això no és important, sinó si el mite és útil. Aquest mite s'ha aplicat sovint amb la finalitat de desacreditar les Huma-

nitats. Qui defensa aquest mite estableix una jerarquització en el coneixement, de manera que subordina les Humanitats a les Ciències Empíriques (no va ser fins al segle XIX que Ciències i Humanitats es van equiparar).

Terricabras va comparar les Humanitats i l'arbre del coneixement –l'arbre del bé i del mal–, perquè una societat més científica i més tecnològica necessita més comunicació, més ètica; hi ha, doncs, una retroalimentació entre aquests dos àmbits.

Els humanistes del segle XXI han de ser lúcids en les seves anàlisis, ha quedat enrere allò de produir molt. La quantitat no ho és tot, sinó que ho és la qualitat; no serveix acumular coneixements. Antigament les enciclopèdies escolars eren tot el que calia a tots els estudiants; avui dia això és impensable, com també ho és saber-ho tot, fins i tot la noció de precisió, les definicions, no basten per si soles: la *intel·ligència artificial* no respon a la complexitat de l'ésser humà.

El darrer ponent va ser el professor **Artur Serra**, el qual va presentar el seu projecte com a antropòleg investigador de la Universitat Politècnica de Catalunya. D'entrada ens va remetre a la seva pàgina web personal, on podem trobar més informació sobre els seus projectes.³

Per a aquest investigador, un dels objectius principals dels humanistes ha de ser mirar de resoldre els nous problemes que se'ns plategen, amb la premissa de conèixer per a actuar, com ara la *fractura digital*. Aquesta fractura digital en la societat es reflecteix en la relació directa que hi ha entre el nivell adquisitiu i l'accés a Internet:

- Un alt poder adquisitiu implica → domini d'Internet.
- Un baix poder adquisitiu implica → falta de coneixements d'Internet.

Dins d'aquest marc, Serra va presentar una sèrie de projectes, com ara EPITELIO, les xarxes ciutadanes, les tribus *scientist*, etc.

Per a desenvolupar els seus estudis, va afirmar que no havia trobat suport en les administracions públiques, atès que aquestes no estaven interessades a finançar projectes no vinculats a l'estat del benestar.

D'altra banda, va plantejar el dilema de si el que anomenem «societat de la informació» continua essent la mateixa societat, però amb l'afegit de l'ús de les noves tecnologies –simil amb les novetats tecnològiques que va aportar la societat industrial a la societat agrícola–, o si, realment, hi ha hagut un canvi més profund en la societat que hagi comportat noves formes de relacions socials, noves formes de relacions econòmiques, nous valors, noves cultures, etc. En aquest punt es va preguntar de quin canvi cultural podem parlar i va proposar el terme *tecnocultura*.

Per a Artur Serra, «l'aportació singular que les Humanitats poden fer és posar en perspectiva històrica l'actual canvi cultural» i poder relacionar el debat entre els antics sofistes i Plató amb els *high-tech*. En aquest sentit va suggerir les línies de treball següents:

- l'estudi de societats possibles,
- l'alfabetització digital,
- el fet de repensar els models epistemològics de la cultura on les noves tecnologies tenen el seu paper.

Per a acabar la seva intervenció, ens va convidar a les jornades de diàleg «Internet, diversitat cultural i mitjans», dins el marc del Fòrum Barcelona 2004 (Barcelona, 9-11 de setembre).

Seguidament es va obrir el torn de paraules, en què van poder participar els assistents.

Torn de preguntes i intervencions

La sessió es va organitzar de manera que totes les preguntes es van formular un cop finalitzada l'exposició de les ponències i, tot seguit, els ponents les van contestar successivament.

Les preguntes van ser les següents:

1. Els humanistes no ens hauríem de valorar més en tots els àmbits i tenir més fe en les Humanitats?
2. Si entenem les Humanitats com quelcom que cal posar en pràctica, com les podem portar a la docència i transmetre'n els valors?
3. No és més enriquidor ser *aprenent* de moltes coses que no pas ser *mestre* d'una de sola?
4. Quan hi ha alumnes que ens pregunten si han de triar Lletres o Ciències i la seva projecció professional, com es pot explicar la validesa de l'opció de les Lletres?
5. Diem que un dels elements característics de les Humanitats és la seva transversalitat, amb el poder que això comporta. Com es ven aquesta idea a les empreses?
6. L'estudiant d'Humanitats acumula coneixements i els fa servir per a ser crític. Pot ser que això no interessi el mercat?
7. No s'ha produït una banalització de la paraula *Humanitats*?
8. Si ens trobem amb noves formes socials, no hi ha qui les dissenya? Qui decideix què vol fer?
9. Les TIC, no han de ser la salvació de les Humanitats? L'entorn en el qual s'han d'exercir?

El primer ponent que va contestar les preguntes va ser el professor Joan Campàs.

Pregunta 2 (relacionada amb pregunta 4): De vegades tot no es pot fer a classe. Hi ha un entorn exterior que hi influeix. En tot cas, cal avisar que, es faci el que es faci, si no es fa ben fet no anirà bé, i viceversa.

Pregunta 1: Cal estar orgullós de fer Humanitats. S'assembla al fet de pujar un cim: potser no serveix per a res, però és un exercici de voluntat i d'autoafirmació.

3. Vegeu UPL: <<http://people.ac.upc.es/artur/>>.

Pregunta 9: Cal estar ben lluny dels *salvadors*, però és cert que estan sorgint noves formes de cultura. Per exemple, en l'art apareix el *net art*, que va començar aproximadament l'any 1994. És a dir, estem en un moment de canvi, hi ha molta vida i això fa excitant el present.

La següent intervenció va ser la del professor Josep Maria Terricabras.

Pregunta 1: Per què cal creure en les Humanitats? Simplement ens han d'agradar. És més una qüestió de gustos que de fe.

Pregunta 2 (relacionada amb la pregunta 4): L'humanista és d'acció, com tot. Només els teòrics o «universitaris» pensen que la vida comença per la teoria. És fals, abans és la vida. En aquest sentit, també les TIC segueixen aquest esquema, no són tan selvàtiques.

El que es digui als joves, en certa manera, és irrellevant, atès que tots hem estat joves i no ens ha marcat tant (o espatllat) l'educació que vam rebre. Per contra, l'únic problema seria trobar-se amb joves submisos. Aleshores estariem perduts. Així, doncs, no importa el que es recomani, sinó que els estudiants siguin crítics amb els estudis i amb tot.

Les Humanitats són útils. Més de la manera com ho és un idioma que com ho és un martell; van bé per a anar pel món.

Pregunta 5: L'autèntic sentit de la transversalitat no el trobem en el fet que diferents disciplines facin coses juntes, sinó en el fet de mostrar que cap disciplina no és autònoma, que limita amb moltes altres.

Pregunta 6: Vendre's a les empreses és difícil. L'única manera és fent que el nostre producte funcioni o sigui rendible. Ara bé, les facultats d'Humanitats tenen cap producte comprable? En

relació amb l'acumulació de coneixements, això no ens fa crítics, sinó saberuts. El que cal fer és pensar d'una altra manera, posar-se en el punt de vista inexplorat.

El darrer ponent que va respondre les qüestions plantejades va ser el professor Artur Serra.

Pregunta 2: És clara la utilitat de les Humanitats. En el seu cas han servit per a entendre la tecnologia.

Un dels reptes que es planteja pel que fa a l'evolució de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) és que les persones hem passat de ser observadors a ser creadors d'una realitat. Dins aquesta activitat de creació cal saber què és possible (abans de posar-se a fer-ho): no ens belluguem en el pla de la descripció ni en el metafísic. No estem fent de descobridors, sinó d'inventors.

A més, com que som dins d'aquesta nova realitat, és important pensar els seus fonaments epistemològics. En aquest sentit, i atès que som al davant d'un coneixement de tipus teòric, pot ser il·luminador relacionar-lo amb els orígens d'aquest tipus de coneixement, concretament amb Plató i els sofistes. Per a fer aquesta feina el filòsof està més ben preparat que el tècnic. Aquí pot tenir un paper important l'humanista.

La professora Elisenda Ardèvol, com a moderadora, va posar fi a la sessió fent una síntesi de les qüestions més rellevants que havien exposat els ponents.

Enllaços relacionats

I Jornada sobre les Professions de les Humanitats en la Societat del Coneixement

http://cv.uoc.edu/UOC/a/mgoat/les_noves_professions/

↔ Si vols citar aquest document, pots fer servir la següent referència:

BOU, Miquel; CASILLAS, Marisa; ROYO, Maragda (2004). «Les Humanitats en el segle XXI. Crònica de la taula rodona». *Digitum* [article en línia]. UOC. Núm. 6. [Data de consulta: dd/mm/aa].
<<http://www.uoc.edu/humfil/articles/cat/taula-rodonaA0304/taula-rodonaA0304.pdf>>
ISSN 1575-2275